

STORTINGET

Representantforslag 278 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Liv Signe Navarsete, Åslaug Sem-Jacobsen og Jan Bøhler

Dokument 8:278 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Liv Signe Navarsete, Åslaug Sem-Jacobsen og Jan Bøhler om statlig bidrag til istandsettelsen av Den Gamle Krigsskole i Oslo

Til Stortinget

Bakgrunn

Den gamle krigsskolebygningen i Oslo (Tollbugata 10) er et av Norges viktigste kulturminner fra unions-tiden med Danmark og et sentralt militærhistorisk kulturminne fra 1800- og 1900-tallet. Kulturminnet har en interessant historie som både er knyttet til embetsverket i Norge tilbake til 1600- og 1700-tallet og til Krigsskolens sentrale rolle i norsk undervisningsvirksomhet i den unge norske staten på 1800-tallet.

Spesielt interessant er bygningsmiljøet på bakgrunn av høy alder og sjeldenhet. Med bygningens karakteristiske utforming og unike interiørdekor har kulturminnet stor verneverdi.

Krigsskolebygningen i Tollbugata er en viktig del av den gamle Christiania-kvadraturen. Bymiljøet i Kvadraturen var fra slutten av 1800-tallet gjennom en omfattende endringsprosess med modernisering og økt arealutnyttelse, og bare unntaksvis finnes bygninger bevart fra før 1800-tallet. Krigsskolebygningen har en vesentlig miljøverdi og en viktig betydning for hovedstadens historie.

Historikk

Gården stammer fra den første perioden etter flyttingen av byen fra Gamle Oslo til området foran Akers-

hus festning i 1624. Den ble bygget av en av Norges rikeste og mektigste menn, kansler Jens Bjelke, som ledet det norske rettsvesenet og spilte en sentral rolle i datidens offentlige liv. Det er trolig slik at bygningen ble reist på 1630-tallet – muligens et stykke ut på 1640-tallet.

Gården var i tiden som fulgte, i framstående familiers eie til den i 1761 ble overtatt av Caspar Herman von Storm. Han hadde som næringsdrivende en framskutt plass i det såkalte Christiania-patrisiatet og var fra 1763 stiftamtmann i Akershus – som den gang omfattet store deler av Østlandet.

Storm bygde på midten av 1760-tallet om gården til å bli mer representativ og moderne og ga den det utseende den i hovedsak har i dag. Det er spekulert i om inspirasjonen til utformingen av paleet stammer fra den svenske arkitekturforfatter Carl Wijnblad. Til arbeidet hentet Storm riktignok en murmester fra København ved navn Reichen. Storm-paleet var kjent som en av byens vakreste gårder. Bygningen er det fremste eksemplet i Kvadraturen på et 1700-tallspalé i rokokkostil. Etter Storms falitt i 1772 måtte han nedlegge sitt embete, og han flyttet til Danmark. Deretter var huset en tid bolig for visekonge Karl av Hessens følge (prinsen selv bodde i nabogården). Etter dette fulgte en rekke eiere som alle havnet i økonomisk ufare, til dels som følge av temmelig spektakulær økonomisk kriminalitet.

På slutten av 1700-tallet kom paleet i Bernt Ankers hender. Han ga i 1802 bygningen til Krigsskolen (etablert 1750). Ved siden av Bergseminaret på Kongsberg (etablert 1757) var Krigsskolen fram til Det Kongelige Frederiks Universitets åpning alene om å tilby høyere utdanning i Norge.

I 1898 ble krigsskolebygningen solgt, men den nye eierens planer om nybygg ble forhindret av det store boligkrakket i Christiania i 1899. Salget ble derfor omgjort,

men Krigsskolen flyttet ut, og gården ble i noen tiår overtatt av Ingeniørvaabenets Underofficerskole. Krigsskolen kom imidlertid tilbake i 1930. Den militære høyskole hadde også lokaler i bygningen i 1932–1934 og 1936–1938.

Under okkupasjonen i 1940–1945 ble bygningen brukt av Hirten. Her var blant annet Rikshirdstaben, Hirdmarinen og Frontkjemperforbundet. I desember 1941 kom det til håndgemeng mellom hirdmenn og ungdommer utenfor huset. Ved en sabotasjeaksjon høsten 1944 ble bygningen påført store skader. Etter frigjøringen ble bygningen overtatt av mannskaper fra Milorg.

Krigsskolen flyttet ut for godt i 1969, men da ble bygningen Hærens representasjonslokale og rommet dessuten Forsvarets krigshistoriske avdeling og Forsvarets bibliotek.

Dagens situasjon – et kulturminne i forfall

Forsvarsbygg har i årene som har gått, ikke tatt vare på bygningsmassen som de burde, og den er i dag preget av langt framskredent forfall. Det er nå beregnet at det vil koste 350 mill. kroner å sette bygningen i fullgod stand. Takutbedring er særlig presserende, noe som trolig vil koste 40 mill. kroner.

Forsvaret la i 2018 den fredede bygningen ut for salg. I oktober 2020 ble det kjent at krigsskolebygningen skulle overdras til Stiftelsen Den Gamle Krigsskole, som har samlet inn private midler og utarbeidet en forretningsplan for utvikling og drift av eiendommen. Overdragelsen skjedde i februar 2021. Stiftelsens mål er at bygningen etter hvert skal åpnes for allmennheten, men det forutsetter både at restaureringsarbeidene planlegges både raskt og godt, og at de nødvendige arbeidene finansieres.

Flertallet i utenriks- og forsvarskomiteen sa i Innst. 7 S (2020–2021) til statsbudsjettet for 2021 at flertallet

«mener videre det bør vurderes å gi et startbidrag til stiftelsen, som sammen med innsamlede midler og samarbeidsavtaler med private kan begynne rehabiliteringen av bygningen».

Forslagsstillerne mener det er et tverrpolitisk ansvar å sikre finansieringen av istandsettelsen av Den Gamle Krigsskole – og bidra til at stiftelsen som eier den, får et forsvarlig driftsgrunnlag. Forslagsstillerne mener at bygningens store betydning i Norges og hovedstadens historie rettfærdiggjør et statlig engasjement i denne oppgaven. Også den mangelfulle forvaltningen av kulturminnet gjennom de siste tiårene – som staten og Forsvaret står ansvarlige for – taler for dette.

Forslagsstillerne legger vekt på at bygningens historie gir et svært godt utgangspunkt for formidling av vesentlige aspekter ved norsk historie fra 1630-tallet og framover. Det kan fortelle om endringene i statsskikk, om framveksten av en norsk stat, om byplanlegging og arkitekturhistorie og om den norske militærhistorien. Rett formidlet og brukt kan Den Gamle Krigsskole bli et kulturhistorisk aktivum for hovedstaden – og et brennpunkt for nærmiljøet i hovedstadens eldste eksisterende bydel – Kvadraturen.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med Stiftelsen Den Gamle Krigsskole utarbeide en langsiktig finansieringsplan for restaureringsarbeidene i Tollbugata 10.
2. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2022 legge fram forslag om et første statlig bidrag til Stiftelsen Den Gamle Krigsskole.
3. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med Stiftelsen Den Gamle Krigsskole utarbeide en mulighetsstudie for hvordan bruk og formidling av Den Gamle Krigsskole i Tollbugata 10 kan gjøres best mulig, og identifisere hva staten kan bidra med for å maksimere mulighetene for stiftelsens videre arbeid.

8. april 2021

Liv Signe Navarsete

Åslaug Sem-Jacobsen

Jan Bøhler